

Asia: Lausuntopyyntö, YVA-selostus /Kettukangas-Hanhikankaan tuulivoimahanke ja sähkönsiirto (KESELY/488/2021)

Keski-Suomen ELY-keskus
kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

OX2 Finland Oy suunnittelee enimmillään 76 (VE1) tai 41 (VE2) maksimikorkeudeltaan 300 m korkean tuulivoimalan rakentamista Keski-Suomeen Pihtiputaan ja Kinnulan kuntien rajalle. Hankealueen alustava pinta-ala on n. 164 km². Lisäksi tarkastellaan kolmea 400 kV:n ilmajohtovaihtoehtoa, jotka ovat pituudeltaan 10–53 km. Hankealue on pääosin talousmetsinä hoidettua nuorta tai keski-ikäistä mäntyvaltaista kasvatusmetsää. Alueella on myös sekä ojitettuja että luonnontilaisempia soita ja pieniä kosteikkoja.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus (Luke) esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Tässä selostuksessa on perehdytty linnuston osalta olemassa olevaan kirjallisuuteen huolellisesti ja vaikutuksia arvioidaan olemassa olevan tiedon mukaan. Metson häiriövaikutusalueeksi arvioitiin olemassa olevan kirjallisuuden perusteella 1 km vyöhyke ja muille pesimälinnuston kannalta arvokkaimmille alueille häiriövaikutusalueeksi arvioitiin 500 m vyöhyke. Selostuksessa on myös tarkemmin eritelty eri vaihtoehtojen vaikutukset ja näissä voimaloiden sijoittuminen linnustollisesti merkittävälle paikoille.

Linnustovaikutusten osalta lievennystoimia vaihtoehtoon 1 (VE1) ei tarkastella, sillä tämän vaihtoehdon vaikutukset linnustolle katsotaan erittäin merkittäviksi. Sen sijaan vaihtoehdon 2 (VE2) osalta lievennystoimina ehdotetaan 16 voimalan poistoa, roottorin lavan ja voimaloiden rungon maalaamista sekä yhden voimalan siirtoa. Lisäksi ehdotetaan hankealueella sijaitsevien linnustollisesti arvokkaiden alueiden rajaaminen kaavamääräyksillä luo-alueiksi, jolloin hankkeella voi olla pitkällä tähtäimellä myös positiivisia vaikutuksia uhanalaiselle lintulajistolle. Rakentamisen ajoittaminen pesimäajan ulkopuolelle ja voimajohtojen osalta lisäksi myös huomiomerkkien käyttö. Luke puoltaa sekä näitä häiriövaikutusalueita että näitä lievennystoimia.

Hankealueella esiintyy havaintojen ja selvitysten perusteella kaikki neljä suurpetoa, saukko ja metsäpeura.

Metsäpeuran osalta Luke tukee YVA-selostuksessa esitettyjä johtopäätöksiä tuulivoiman rakentamisvaihtoehdosta V1, että sillä tulee olemaan erittäin merkittävä negatiivinen vaikutus hankealueen sisälle ja viereisille Natura2000-alueille, jotka muodostavat elintärkeän verkoston paikallispopulaation ja koko Suomenselän kannan lisääntymisen näkökulmasta.

Luke myös näkee, että tuulivoiman rakentamisvaihtoehto V2 vaikutus on lähes saman tasoinen, eikä siis eroa merkittävästi vaihtoehdosta V1. Erillisessä metsäpeuraselvityksessä ja Natura-arvioinneissa on esitetty perusteellisesti ja laajasti vankka tuki sille, ettei kumpikaan vaihtoehto V1 tai V2 ole kokonaiskestävä ratkaisu, jossa ei aiheutettaisi Natura2000-verkostolle merkittäviä heikentäviä vaikutuksia. Luke näkee em. selvitysten mukaisesti, että hankevaihtoehtojen V1 ja V2 läheiset suot ovat tärkeä ja laaja osa koko Suomenselän metsäpeurakannan lisääntymisalueesta.

Luke muistuttaa, että häiriövaikutuksen etäisyyksien arvioinneissa tulee käyttää tieteellisissä vertaisarvioituissa julkaisuissa havaittuja empiirisiä etäisyyksiä. Tolvasen ym. (2023) kokoavassa julkaisussa tuulivoimaloiden häiriövaikutuksen mediaanivaste on lisääntyvillä porovaatimilla 5 km, mikä on havaittu sellaisissa metsäolosuhteissa, jotka muistuttava metsäpeuran elinympäristöjä, vaikka topografia on em. tutkimuksissa vaihtelevampi. Erilliselivityksissä käytetty 1,5 km ei siis ole riittävä suojaetäisyys tuulivoiman ja metsäpeuralle tärkeiden Natura-alueiden välille. Ylipäätään yleisesti YVA-selvityksissä käytettyihin ääni- ja välkemittauksiin Luke suhtautuu kriittisesti, koska eläinten kokemaan ääni- ja välkemaisemaan ja sen vasteeseen vaikuttavat hyvin monet tekijät, joita ei ole huomioitu esim. koneellisissa mittauksissa, vaikka niitä on pohdittu esim. metsäpeuraselvityksessä. On huomioitava, että nykyiset tuulivoimalat ovat korkeita, hankkeet volyymiltään suuria, ja Suomenselän lisääntymiselinympäristöt topografialtaan tasaisia, kuten avoimia soita ja niiden matalia reunametsiä, jolloin em. häiriövaikutus voi olla em. Tolvanen ym. (2023) julkaisussa havaittua mediaanivastetta voimakkaampi.

Muita pitkäaikaisia vaikutuksia on esitetty metsäpeuraselvityksessä perusteellisesti ja Luke tukee niistä tehtyjä johtopäätöksiä. Tosin selvityksissä esiintyy laajasti monisanaista pohdintaa ilman selkeitä tutkimuksiin perustuvia viitteitä esim. hypoteesiin metsäpeuravaadinten tottumisesta tuulivoimaan. Tätä pidetään varmana ilman, että tuulivoimaloiden tiedettyjä mahdollisia vaikutuksia olisi hypoteesin perusteissa mukana. Toisaalta Luke näkee, kuten metsäpeuraselvityksessä esitetyissä pohjoisamerikkalaisten karibututkimuksissa, että tuulivoimarakentaminen heikentää edelleen elinympäristöjen laatua monen tekijän kumulatiivisena yhteisenä vaikutuksena, mikä todennäköisesti muuttaa myös metsäpeuran demografiaa ja näin elinkykyä. Luke siis tukee erillisessä metsäpeuraselvityksessä perusteltua näkemystä, ettei metsäpeura elä tyhjiössä, vaan jatkuvasti monilajisessa hirvi- ja suurpetoyhteisössä, joiden elinalueille tuulivoimaa rakennetaan laajasti ja jonka dynamiikkaa rakentaminen todennäköisesti muuttaa erityisesti pitkällä aikavälillä samalla tavalla kuin metsäkaribualueilla.

Luke tukee myös YVA-selostusten erilliselivitysten näkemystä, että ympäröivän alueen rakennetut, rakenteilla olevat, luvitetut tai luvitusprosesseissa olevat tuulivoimahankkeet yhteensä esim. noin 40 km säteellä eivät ole yhteisvaikutuksiltaan kokonaiskestävä ratkaisu koko Suomenselän, Suomen ja EU:n alueen metsäpeuran keskeisimmän lisääntymisalueen ja elinkyvyn näkökulmasta. Kuten metsäpeuraselvityksessä todettiin, koko lisääntymisalue muuttuu suurelta osin tuulivoiman aiheuttamaksi häiriöalueeksi vähintään useiksi kymmeniksi vuosiksi.

Erillisselvitysten perusteella Luke ei näe perusteita rakentaa linjavaihtoehtoja SVE2. Luke tukee samoja perusteluita, joita on esitetty YVA-selostuksessa SVE2 liittyen ja siihen liittyvissä selvityksissä laajasti ja perusteellisesti. Selvityksissä ei ole myöskään löydettyä selkeitä teknisesti välttämättömiä perusteita pisimpien SVE2 linjavaihtoehtojen rakentamiselle.

Riistanisäkäslajiston ja Natura-verkostoon liittyvien vaikutusten osalta Luke näkee selostuksessa puutteita. Hankkeen rakentamisen vaikutukset eläinten elinympäristöihin arvioidaan metsätalouden vaikutuksiin suhteutettuna vähäisiksi, ja hankkeen vaikutuksien osalta tukeudutaan siihen mahdollisuuteen, että eläimet tottuvat tuulivoimaan. Näiltä osin vaikutusten arvioinnissa on riskejä, sillä lajiston totumisesta tuulivoimaan ei ole tieteellistä näyttöä. Luke huomauttaa, että olemassa olevan tieteellisen tiedon perusteella, eläimet voivat esim. käyttää tuulivoima-alueita ja liikkuvat niillä, mutta tuulivoima-alueita käytetään usein vähemmän kuin kontrollialueita tai etäämmällä sijaitsevia alueita. Lisäksi tulee huomioida, että vaikutukset eivät välttämättä kohdistu suoraan välttämiskäyttäytymiseen vaan populaatiotasolla esim. lisääntymiseen, mikäli elinympäristö jollain tasolla heikkenee (esim. pirstoutuminen myötä) lisääntymisen kannalta. Tällöin vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä.

Hankealueelle tehtiin saukkoselvitys, jossa alueen vesistöjen rannat ja purojen varret hiihrettiin. Selvityksen perusteella alueella liikkuu saukkoja, mutta lisääntymispaikkaan liittyviä tai poikuehavaintoja ei tehty.

Suurpetojen osalta hankealue sijoittuu selvitysten perusteella osin vähintään yhden ahman ydinreviirille ja alueella on havaittu 1–2 ilveksen reviiriä. Alue ei sijoitu tällä hetkellä tunnetuille susireviireille. Natura-alueiden ympäristön erämaat ja Natura-alueiden väliset ekologiset yhteydet ovat tärkeitä niitä käyttävien lajien osalta. Esimerkiksi ahman elinympäristöt ovat luontodirektiivin aluesuojelun piirissä ja lajin suojelu tapahtuu Natura-alueiden kautta. Luke näkee hyvin haasteellisena sen, että selostuksen mukaan lähimmillään hankkeen rakenteet sijoittuvat 40 m etäisyydelle useille eri direktiivilajeille tärkeitä Natura-alueita.

Luke näkee, että erityisesti yhteisvaikutukset nykyisten ja suunniteltujen tuulivoimahankkeiden kanssa saattavat olla merkittäviä myös muun lajiston kuin metsäpeuran osalta. On syytä huomioida myös se, että mikäli elinympäristö muuttuu lajille käyttökelvottomaksi tai laji sitä välttää ja yksilöt siirtyvät muualle, lajin sisäinen kilpailu kiristyy. Alueen ulkopuolella voi näkyä lyhytaikainen immigraatiosta johtuva positiivinen vaikutus, mutta elinympäristön tuhoutuminen on populaatiotasolla vaikutukseltaan suoraan verrattavissa kantokyvyn pienenemiseen. Yhteisvaikutusten osalta on tärkeää huomioida, että tämä vaikutus voi kertautua laajalle alueelle rakentuvien voimala-alueiden myötä.

Luke huomauttaa, että tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arvioista, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Siksi Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta tehdyt johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke näkee metsäpeuran kannalta, että kumpikaan hankkeen vaihtoehto ei ole kestävällä tasolla. Lisäksi hankealueen etäisyys metsäpeuralle tärkeille Natura-soille ei ole riittävä. Selostuksessa hankkeen vaikutukset riistaeläimille arvioidaan pääasiassa vähäisiksi. Lisäksi arvioidaan lajien sopeutuvan tuulivoimaan rakennusvaiheen jälkeen. Luke näkee, että selostuksessa ei esitetä riittäviä perusteita tehtyjen johtopäätösten tueksi. Siksi Luke huomauttaa, että vaikutusten osalta johtopäätökset sisältävät riskin virhearvioinneille erityisesti pitkällä aikavälillä. Vaikutusten mitta saattaakin siten poiketa tästä selostuksessa annetusta arviosta, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja mm. useiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi.

Nina Peuhkuri

Kehittämispäällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 01.07.2024 klo 14:46:04.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Paasivaara

Liitteet:

Tiedoksi: